

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ի Ր Ե Ի Ր

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԱՊՐԵՅԻՆ, ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՏՐԱԿԱՆ

Տարեկան փին կանխիկ վճարուշ 100: Վեցամսեայ փին վճարուշ 52 1/2: Եւամսեայ փին 26 1/2:
Հինգ ստորագրուող գանդին մէկ օրինակ իրեն ձրի պիտի տրուի:
Այս Լրագիրը ամէն շաբաթ օրերը կը հրատարակուի:

Պոլսէն դուրս գացած Լրագիրներուն փոխարին ծախքը տուողին ջրայ է:
Իր շահին համար շուր մը հրատարակեչ ուշոցը պիտի ջնարէ տոցին 40 փարայ:
Նորապիղ գրող ծանուցու մը ձրի է: Դուրսէն եկած նամակներուն փոխարին ծախքը իրիցը պիտի ջնարէ:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Ն Ե Ր Ի Ր Ե Ր

ՊՕԼԻՍ 23 ԱՊՐԻԼ

Տէրութեան զինուորական պատրաստութիւնները տեսնալով շատերը հարկաւ հետաքրքիր կ'ըլլան կը բաղձան անոր իսկ պատճառը իմանան. ուստի մենք ալ հոս խոստովաբար փոխանակուիմք օրագրին մէկ յօդուածը կը թարգմանեմք յուսալով որ մեր ընթերցողներուն բաղձանքը կրնայ լիովին լցունել նոյն յօդուածը:

« Եւստի տէրութեան մէջ մինչեւ որ լաւ զինուորական կարգադրութիւն մը չըլլայ նե՛ղ ներսը իւր բարեկարգութիւնը ապահով կ'ըլլայ, և ոչ դուրսը իւր անկախութիւնը, բայց այսպէս զինուորական կարգադրութեան մը համար ալ քանձին եկամուտներուն մեծ մասը ծախուելու ըլլայ նե՛ղ տէրութեան ուրիշ գործերուն և բոլոր ազգին փնտ կ'ըլլայ:

« Ուստի երկրին եկամուտներուն շատ ծանրութիւն չի տալով պահպանութեան լաւ կարգ մը ունենալու համար ուշիմ տէրութիւնները զօրքը երկու մասի բաժանել են. մէկը պատրաստ զօրք կ'անուանի և միւսը պահեստի զօրք: Տէրութեան զինուորական ծախքը միայն պատրաստ զօրքին համար կ'ըլլայ. պահեստի զօրքին համար, մինչեւ որ զանոնք պաշտօնի չի կանչէ նե՛ղ, ծախք մը չունենար: Եւստի խաղաղութեան ժամանակը տէրութեան մեծ խնայութիւն մը կ'ըլլայ, և այս խնայութիւնը ոչ իւր գործին կը դադի, ոչ իւր պատուոյն և ոչ իւր անկախութեանը:

« Եւստի Օսմանեան տէրութեան բռնած ծախքան ալ այս է: Եւստի օրուան օրս 150 հազար հոգի պատրաստ զօրք ունի. 200 հազարէն աւելի ալ պահեստ զօրք ունի, բայց ի խառնակցող զօրքերէն:

« Եւստի յայտնի է որ տարիէ մը ի վեր պարսկացիները ամէն տէրութեան համար ալ ծանր են և տուաւել եւս ծանր կրնան ըլլալ: Եւստի քաղաքականաբար խորհելով պատրաստ գտնուելը խոհեմութիւն է:

« Եւստի յայտնի է Սուրտովայի մէջ պատահած դիպուածներուն պատճառաւ Օսմանեան տէրութեան պատրաստ զօրքերուն մեծ մասը քանի մը ամիսէ ի վեր հոս է: Թեպէտ այն գործերն ալ լրմնացուելու կը հետեւին, բայց մինչեւ հիմակ չի լրմնացաւ:

« Եւստի արեւ մենք չենք կարծեր որ տէրութեանց վիճակը աւելի ծանրանայ, բայց այնպէս համարելով յանկարծակի չի բռնուելու համար Օսմանեան տէրութեան պաշտօնատարները թագաւորութեան յարգը, և երկրին օգուտը իրենցմէ պահանջուելէ վեր լաւ դիտելով ամիսէ մը ի վեր այնպէս որոշեցին որ կոստանդնուպօլսոյ և Իսթիւտարի երկու գլխաւոր բանակներուն պահեստի զօրքերը պաշտօնի կանչեն, և արդէն այս զօրքերուն գրեթէ աւելին ալ ամբողջ Սայրաքաղաքի հասան: Բիշ մը բան մնաց ալ նե՛ղ անոնք ալ քանի մը օրէն կը հասնին:

« Եւստի Օսմանեան տէրութեան զինուորական ուժը վեց խումբի կը բաժանի, ամէն մէկ խումբը՝ վեց գունդ հետեւակազօր, երեք գունդ հեծելազօր և մէկ գունդ մը թնդանգամիք պահեստի զօրք ունի: Պատրաստ զօրքերուն բանակին մէջ հինգ տարի ծառայող մարդիկը պահեստի զօրքերուն բանակը կանչուին և եօթը տարի ալ հոն կը կենան:

« Եւստի գլխաւոր բանակներուն պահեստի զօրքերը պաշտօնի կանչուեցաւ. ասոնք 20 գունդ են որոնց ամէնը 80 հազար հոգիէն աւելի կ'ըլլայ: Ինչ նիմիտի Պրուսիայի և Ինգլիի գունդերուն ամէն մէկըն ալ 5300 հոգի ունի:

« Պահեստի զօրքերը պատրաստ զօրքի ծառայութեանէն ազատելէ ետքը նոր զինուորական կարգադրութեանց համեմատ տարին անգամ մը իրենց սահմաններուն գլխաւոր տեղուանքը փոխուելու ու զինուորական վարժութիւն (թալիմ) ըրեր են:

« Եւստի կրնամք լաւել որ կոստանդնուպօլսոյ և Իսթիւտարի բանակներուն պահեստի զօրքերուն վրէն ուսումնական շարժումը խիստ լաւ է: Եւստի զօրքերուն գունդերը Սայրաքաղաքի շրջակայ գիւղերը և արքունի պալատին ընդարձակ պարտէզներուն մէջն անգամ ամէն օր կ'երթան զինուորական ամենադժուար բաները կը կատարեն:

« Եւստի հիմակ ծովային զօրքն ալ մեծը ըլլալով տէրութեան պատրաստ զօրքը 210 հազար հոգիէն աւելի կ'ըլլայ, և ամիս ու կեսէն բանակին թիւը 340 հազար հոգիի պիտի հասնի. ասանկ ճարակութեանով պաշտօնատարները մեծագոր արքային հաւատարմութեանը և ազգին համակրութեանը արժանի կ'ըլլան, և ասանկ ազգու և ճարակի անձանց ձեռքը տէրութիւնն ալ պատու և զօրութիւն կ'ըստանայ:

« Եւստի ալաբայէն ապրիլ 21 ին կը գրեն:

« Բարձրագոյն դուան և Ռուսիայի գործակալները մէջերին այնպէս դաշնագրութիւն մը ըրին որ՝ փոքր Սալաբայի պաշտպանութիւնը միմիայն Օսմանեան զօրքերուն պիտի յանձնուի, և Ռուսաց զօրքերն ալ մեծ Սալաբայի պիտի նստին, բայց Գանուբի ծովէն տեղուանքը միշտ օսմանցուց ձեռքը պիտի մնան:

« Բրօնշտայի կողմի սահմանադրութիւններուն կէտերը ուսեսրը պիտի պահեն և Զերմանշտայի կողմի սահմանադրութիւններն ու տեղուանքը օսմանցիք պիտի պահեն:

« Թրանսիլանիայէն լուր մը չի կայ: Սիւրսոս գիտեմք որ Պէմ զօրապետը աւագրիացուց ձեռքը մնացած Բարդաղուրի անուն մէկ հատիկ բերդը կը պաշարէ եղբը: Եւստի զօրութեան զինարանը և փուղերնոցը այս բերդին մէջն է:

« Պէմ զօրապետը կառուածոց վրայ հարկ մը դրեր է, և զէնք կրելու կարողութիւն ունեցողները զինուորութեան կանչել է:

« Բանի մը օր կայ որ կ'ըսեն թէ հունգարիացիք Պանաթի մէջ շատ յառաջադիմեր են, շատ քաղաքներ, մինչեւ անգամ Օսոփան աւեր են: Եւստի յառաջադիմութիւն ընելին կը հաւատացուի բայց Օսոփան աւերելին հաստատ լուրի մը կարօտ է:

« Իսթիւտար պէյլէրպէյն թագաւորական պալատին պարտէզն պատին առջեւէն սկսեալ և պալալարայիէն անցնելով մինչեւ խարաճէ անձիք ըստած տեղը, և անկէց իւրաքանչիւր աղա լայրին սղբունի պալատին առջեւէն մինչեւ պարտէզէն ընդ ամէնն 6040 կանգուն երկայնութիւն և ինը կանգուն լայնութիւն ըստած քարայտաւ ճանապարհներ արդէն սկսուեցաւ շինել (մարտ 27) տաճկաց ձեմաղիլ էփէն ամսոյ 14 ին նորոգ հաստատեալ նախիկ հալիքի ըստած գանձին եկամուտով. այս ճանապարհներուն շինութիւնը բարձր և քարտտ տեղուանքները շտկելով և փոս տեղուանքները քար ընցունելով ըլլալուն շատ հաստատ և երկար առեն գիմացուին ճանապարհ մը կ'ըլլայ. այս ճամբուն վրայովը հրէից գերեզմանատուներն զատուելով՝ Խոլ-Եօլը ըստած ճանապարհէն մինչեւ Խոլ-Եօլը ըստած տեղը և անկէց մեծ չամիլճան երթալու և կրկին Խոլ-Եօլը ըստած ընդունալով պղտիկ չամիլճային ճամբան և անկէ նորէն Խոլ-Եօլը ըստած իւրաքանչիւր աղա լայրին ինքնալով. վերջը գալ կերպովը ըստ ճանապարհներ պիտի շինուի:

« Եւստի ճանապարհներուն երկայնութիւնն հայոց գերեզմանատանը վերի կողմէն մինչեւ մեծ չամիլճան 2443 կանգուն է. և նոյն գերեզմանատանը վարի կողմէն մինչեւ պղտիկ չամիլճան 2933 կանգուն. լայնութիւնն ինը կանգուն է:

« Եւստի ճանապարհներուն շինութեանը հոգաբարձուն առեւտրական առենի տեսուչ վսեմափայլ Իսմայիլ փաշան է. և երկրագործի ալ արգոյ Սալուրէփան Զարութիւնն աղայն է. որ այսպիսի չէնքեր շատ շինած է թէ Սայրաքաղաքի մէջ և թէ Եւրոպա իւր վարպետին հետ:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԳԱՂԱՒԱ: Փարիզին խաղաղութիւնը օր աւուր կատարեալ կը հաստատուի: Եւստի մայրաքաղաքին թէ առեւտրական և թէ արուեստական վիճակը քանի կ'երթայ կ'աղէկնայ, ասոր ալ յայտնի ապացոյցը ան է որ՝ խնայութեան սքնտուկին շատ ստակ տուողներ կ'ըլլայ այս օրերս: Բայց զարդի վերաբերեալ արհեստները տակաւին դադրած կը կենան:

Բիւրախան Կոնստանտինոպոլի շատ վշտացած կ'երեւայ յարաւոր դատաւարտուած մարդոց համար, իսկ իրենց օրագիրներուն մէջ տակաւին լեզուներն չի փոխեցին, միշտ կամբերնին առաջ տանելու ցոյցբեր կ'ընեն:

« Եւստի ժողովը Գաղղիայի տէրութեան դատարանները ընտրելու ձեռք զարկաւ, որոնց թիւը պիտի ըլլայ 40: Եւստի քուէարկութեանը միայն սա հետեւեալ անձինքը բացարձակ մեծագոյն թիւ կրցան ունենալ.

Վ. իվիէն, երեսփոխան	քուէ 539
Սաքարէլ, տէրութեան դատաւոր	" 528
Պուլաթինէ, երեսփոխան	" 502
Սուլթանէլ, տէրութեան դատաւոր	" 485
Պէթմոն, նախկին պաշտօնեայ	" 478
Բօսմալին, երեսփոխան	" 474
Սարաւան, տէրութեան դատաւոր	" 466
Սթուրմ, երեսփոխան	" 456
Պուշէլ ը Ֆէն, տէրութեան դատաւոր	" 456
Սիւլ Սիման, երեսփոխան	" 431
Սէյիտաւ, տէրութեան դատաւոր	" 396
Սիւլէթ, երեսփոխան	" 394
Բառթաէ, տէրութեան դատաւոր	" 394
Կօթիէ ալ Ռիւմիլի, երեսփոխան	" 335
Տառիքօ, պատերազմի տնօրէն	" 382
Պուտէթ, երեսփոխան	" 381
Եւստիէն, նոյնպէս	" 330
Բառաւիլէյ, տէրութեան դատաւոր	" 371
Շափէն, երեսփոխան	" 363
Սօլէֆ Պուլայ տէրութեան դատաւոր	" 365

Եւստի 10 ին եղած ազգային ժողովին ամբողջ առաջին մասը քուէ տուաւ 40 դատաւորին ընտրութեանը համար: Եւստի քուէին տուիւ բացուելուն կ'ըստատուէր, փողովքին նախագահ Պ. Սարաւան միջոց գտաւ հատարակապտութեան նախագահի փոխանորդ Պ. Պուլէյի մէկ նամակը կարգաւ, որով իրեն կապուած 48.000 ֆռանք թուալ կը չուղեր ընդունելու, ըսելով որ՝ կառավարութեան ծախքովը ինծի յատուկ բնակարան մը չի արուելէն ետեւ, և սա արարութեամբս իբրեւ սոսկ քաղաքայի իմ ստակովս կրնամ ապրիլ:

Եւստի նամակը կարգաւորելով ամէնուն գոյնը մէյմը դարձաւ, յետոյ դատաւարական բարեկարգութեան օրինացը վրայ մէծ բացուեցաւ: Եւստի օրէնքին 35 երորդ յօդուածը առաջ մէյմը չընդունուեցաւ, ուստի նորէն գրուելով՝ նոյն օրը ազգային ժողովը ընդունելու կամք ըրաւ: Եւստի ամբողջ հիմնական միտքը այն է որ՝ իրարու հետ ազգային կանութիւն ունեցող դատաւորը ու փաստաբանը գէմաւ գէմ պատահին նե՛ղ փաստաբանը փոխուելուն տեղը դատաւորը փոխուի: Եւստի մէջը խիստ երկար քեց, վերջապէս Պ. Սթուրմալիք իր լուսաւոր մտքը ունկնդիրներուն միտքն ալ լուսաւորելով 322 քուէի դէմ 344 քուէով նոյն յօդուածը ընդունուեցաւ:

« Փարիզ արդէն մէկ քանի խորհուրդ եղաւ Խալիլի գործերուն վրայով: Եւստի զիսկի դեպքերը Եւստի արտաքին կարգի նուիրակ Պ. Զիւլիէրը Սպանիոյ ու Նաբօլիի դեպքանները, Պալին նուիրակը և Պ. Նիօպէրթին այս խորհուրդներուն ներկայ էին: Պ. Նիօպէրթին երբոր իւր գաղափարը յայտնեց խորհրդին բնաւ իրեն հակառակորդ չի գտաւ: Պ. Նիօպէրթին կ'ուզէ որ Եւստի փոխարէն կառավարութիւնը բարձրագոյն դուանը հետ բաղադատելով ինչպէս է նե՛ղ, Ի ռմպարտիան ու Վէնէ:

ժամանակեայ կեդրոնական իշխանութիւն մը հաս- տատուէ : Եւ օրինակ որ կերպով ալ յայտնեց նախ իւր 1848 զեկտեմբերի 28 ի յայտարարութեան մէջ . և յետոյ այս տարուան փետրվարի 4 ի յայ- տարարութեան մէջը թէ ինքն ալ կըզորդէ գերմա- նական դաշնակցութեան . և անոր սահմանադրու- թեանն ալ պիտի նըպաստէ իւր խորհուրդներովը . և սահմանադրութիւնը առաջին անգամ կարգադ- ուելէն ետեւ պատուեր խաւրեց իւր ներքեւը գտնուող ամէն գերմանական գաւառներուն որ ազգային ժողովին երեսփոխան ընտրեն :

« Երբայն ժողովին անդամներուն շատը Լեւ- ղերիայի մասնաւոր լիճակը գիտէին , բայց կը յու- սային որ Լեւորիայ այս բանին ականջ հաճութիւն չըցունէր իրենց սահմանադրութեանը դէմ ելլա- լիք արդեւքները կը խափանուին , գիտէին որ յըր- ուած յայտարարութիւններուն մէջ գործածած լե- ղուն միշտ մէկ ինքնիշխանական լեզու մըն է , ուս- տի հարկաւոր եղած զգուշութիւններն ալ զանց չէին առնել :

« Սահմանադրութեան երկրորդ անգամ կար- դացուելէն առաջ՝ ազգային ժողովի անդամներուն շատերը իրենց պաշտօնին հաւատարիմ ըլլալով՝ Կերմանիայի սահմանադրութիւն տալու կ'աշխա- տէին , և Լեւորիայի կառավարութեան մէկ քանի անգամ Կերմանիայի հետ միանալու համար ցը- ցուցած ջանքին ալ խաբուելով՝ իւր մէկ քանի ըն- տիր անդամներուն ձեռքը յայտնեց անոր որ՝ սահ- մանադրութեան երկրորդ անգամ կարդացուելէն առաջ որչափ հարկաւոր էր որ կայսերական խորհր- դարանը յայտնէր ինչ զիտաւորութիւն ունենալը Կերմանիայի նոր բարեկարգութեան վրայովը և ա- նոր հանած սահմանադրութեանը համեմատ ինքն ալ մէկ սահմանադրութիւն մը հանէր :

« Լեւորիայի կառավարութիւնը մարտի 4 ին հրատարակած սահմանադրութիւնովը իմացուց որ Կերմանիայի սահմանադրութիւնը ինչ կերպով ճանչցած է . և մարտի 7 ին հանած յայտարարութիւ- նովն ալ ծանոյց որ ինքն ալ կ'ուզէ Կերմանիայի գաշնակից երկիրներուն հետ միանալ , և նաեւ ու- ղեց որ անոնց մէկ խորհրդարանը ըլլայ , բայց ժողո- վըրդոց երեսփոխաններուն խորհրդարանին դէմ :

« Սահմանադրութեան վրայով Լեւորիայի ու- նեցած առաջիկ հայեցուածոց մէջ չէ թէ միայն նոր հիմունք կը պարունակէին այս վերջի սահմա- նադրութեանը համար , հայտ երեսփոխաններուն խորհրդարան մը հաստատուելու համար Կերմանիայի ի սկզբանէ ունեցած ու հաստատուն կերպով յայտ- նած դիտաւորութիւնն ալ այն հայեցուածոց մէջ բնաւ տեղ տրուած չէր :

« Նոնք որ կասկած ունէին թէ Լեւորիան գերմանական դաշնակցութեանը միանայ , հիմա կառավարութեանը հանած այս տեսակ յայտարա- րութեանն անտարակոյս հասկըցան որ չի պիտի միանայ :

« Իսկ և այնպէս աւստրիացի երեսփոխանները կը յուսան որ կայսերական կառավարութիւնը գեր- մանացի ժողովրդոց կամքը ու բաղձանքը կը պահէ , և ասոր համար է որ տակաւին իւր վերջի խօսքը չի տուաւ . և անանկ համադրուած են որ այս միու- թիւնը ըլլայ նե կողմնակի խիստ չափաւոր կ'ըլլայ ուստի տեղերին հաստատ կեցիւր Կերմանիայի բո- լորդ փաստաւոր կողմնակցութիւններուն հետ կը մարտնչին , և այլն և այլն :

— Փոստիքի արդեւքներ ժողովը միշտ կ'աշխա- տի որ Երուսիայի թագաւորին ընդունել տայ Կեր- մանիայի կայսերութեան թագը :

Յիշատակ իրուսիայի թագաւորը ասանկ մէկ փա- ռաւոր իշխանութեան մը հասնելու փափաք ունի , բայց Ռուսի վախէն չընտել ընդունելուն համար ուրիշ պատճառանքներով կը մերժէ գերմանացոց խնդիրը :

Իստ լատինացոց ապրիլ 16 ին Պէտրլենէն կը գրեն որ Բրուսիայի թագաւորը իւր ամբողջ հը- րաժարելու միտք ունի , բայց աս լուրին հաւատք չենք կրնար ընծայել մինչեւ որ իրօք չի կատարուի :

ԲԻՐՈՒՍԻԱ . Պէտրլենէն վեհ անուն օրագրին կը գրեն որ Ռուսի կայսրը Բրուսիայի թագաւորին գրեւէ որ Լեւորիայի կայսրը մտերիմ բարեկամ և հաւատարիմ դաշնակիցը ըլլալով՝ անոր ամէն նե- ղութեանը տոտկով ու զենքով թեւ թիկունք կայ- նաւէ : Ռուսի կայսրը այս գրով Բրուսիայի թա- գաւորին աչքը վախցունել կ'ուզէ որ Կերմանիայի կայսերական թագը չընդունի :

— Կերմանիայի օրագիրներուն մէջ գրուել է որ Կերմանիայի քանդակի կառավարութիւնը հաճու- թիւն տուել է Բրուսիայի թագաւորը իրենց կայ- սրը ըլլալու համար :

րէն սկսեր է գերմանացոց դէմ թէ ծովէն և թէ ցամաքէն : Տանիմարացիները ցամաքը բաւական յաջողութիւն գտեր են , բայց ծովէն վրայ կրած վնասներուն դէմ չկրնար գալ :

ԻՏԱԼԻԱ . Լեւորիայի առեւտրական ատենի վերատեսուչ Պ . Պուլք Գուլիսո եկեր է որ Իտա- մոնթէի թագաւորին հետ հաշտութիւն խօսի՝ Կաղղիայի և Լիգուրիայի գետաբաններն ալ ներկայ գտնուելով : Պ . Պուլքի առաջարկած պայմաննե- րը այնչափ ծանր բաներ չեն եղեր . և պատմեալովի ծախքն ալ որ կ'ուզէ Իտալիոնէն խիստ չափա-ւոր է : Պուլք կ'ուզէ որ Գոթանայի և հոռ- մայու գործերն ալ լըմնցունեն նոյն գետաբաններուն հետ : Իսկ Պիլանէն կը գրեն որ Պուլք հոն գացեր է այս հաշտութիւնը խօսելու համար : Իտա- մոնթէի թագաւորին կողմէն ալ Ուրվէլ Սեպուհը պիտի գայ :

— Լիւնձանա զօրապետը 500 ճէնովայի զօրքով ամերիկացի շոգենաւով մը Ղէնովայէն դէպ ի Գ ի վիթա Վէքքիա մեկնել է :

— Թօքթանայի տէրութեան հպատակներուն մե- ծագոյն մասը Իտալիայի կատարեալ աղատութենէն յոյսերին կորելով՝ աղատականներուն դէմ եկեր են և տեղ տեղ ասոնք մէկ մէկու հետ ալ ծեծկուե- լով շատ արիւն ալ թափել է . բայց վերջապէս հի- մա Սիլիւնէի կառավարութիւնը մեծ զբոյն կողմ- նակիցներուն ձեռքը անցնելով զինքը նորէն իւր ա- թուր կը հրաւիրեն , և կ'ուզեն որ ժամ մը առաջ իրենց խնդիրը կատարէ որ՝ նեմցնենք առիթ չու- նենան իրենց երկիրները զենքով ոտք կոխելու :

— Սիլիւնա բոլորովին անձնատուր եղեր է Լա- բօլի թագաւորին . Իսկ Լաբօլը առանց պա- տերազմի իւր գուռները բացեր Լաբօլի զօրքը ներս հրաւիրել է , որովհետեւ օր առաջ նախա- րարներուն շատերը կաշառք ուտելով Սիլիւնի նանտոյնէ վոխանակ ժողովուրդը խրախուսելու յուսահատութեան խօսքեր ընելէն ետեւ անոնք մէկիկ մէկիկ Սիլիւնի սահմանէն փախեր են , ու- րերնին ալ պատճառանքներով հրաժարել են իրենց պաշտօնէն , անանկ որ մարդ չէ գտնուել նախա- րար ըլլալու :

ՎԵՆԵՏԻԱ . Լեւորիայի ժողովը դարձեալ նախա- գահ Սաննիին լիակատար իշխանութիւն տուել է և վճուր է որ մինչեւ վերջին շունչը Լեւորիայի դէմ պիտի կենայ :

ԱՊՐԻԼԻԱ . Կարողութեամբ Սարտէնիայի թա- գաւորը Վալապոլիտ հասեր է և անկէ ալ դէպ ի Բօրգուկալ ճամբայ ելել է :

Ե.Օ.Գ.Ե.Յ.Ի.Ն

ԶՈՒԳԱԿՆՈՒԹԻՒՆ ՃԱՏԱՐՈՒԹԵԱՆՑ ԵՒ

ՄԱՆԱԿՈՐ ՆԱԽԳԻՏԵԼԻԻ ԵՒ ՎԵՐԱՑ ԵՐԿՐԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ

Հարուստի-իւն :

Երկրագործութեան կարեւորութիւնը որ ամէ- նուս յայտնի է նե՝ ինչպէս կ'ըլլայ որ շատ անգամ վաճառականութիւնը և արուեստները անկէց յա- ռաջ կը գտնուին . յիրաւի երբոր Լեւորիայի կ'եր- թանք , և հոն դտնուած երեւելի աղագոց հարու- տութեանը և զօրութեանը ակնհաստէ կ'ըլլանք , չափազանց զարմացմամբ կ'ապշինք կը մնանք , ալ խելք չենք կրնար հասցունել տեսնուած և գրա- նդար հարստութեանը , սահման չենք կրնար գը- նել տուութեան մեծութեանը , աչքերնիս չենք կրնար կշտացունել շնաշխարհիկ շքեղութեանը և բազմահամար մեքենայից դիտելէն , կը փնտռենք , կը մտմտանք ասոնց պատճառը , շատ աշխատելէն ետեւ մէջերնուս ոմանք վաճառականութիւնը ու մանք արուեստները և ոմանք ալ երկրագործութիւ- նը կը գտնան . ամէնքն ալ իրաւունք ունին , մանա- լանդ վաճառականութիւնը և արուեստները ջա- տագովորները , բայց աս ալ միայն Լիգուրիայի հա- մար , և ոչ թէ Լեւորիայի ամէն երկրին համար , մա- նաւանք Ումանեան երկիրներուն համար , վաճա- ռականութեան ջատագովը կ'ըստի ամէն երկրին գանձը , և ամէն վերքին գեղը զայն ճանչնալ , զայն քարոզել , մինչեւ անգամ մարդկային երջանկութե- կամ մեր աղբակցացը բարօրութեանը պիտի առատ աղբիւրը և ամենահզօր միջոցն է աղաղակել , ա- ռանց քննելու վաճառականութեանը օժանդակող

պատճառները , զան ծաղկեցունող միջոցները կամ նիւթերը , որոնց ծնունդ տուողը երկրագործու- թիւնն է . (բայց մենք կը հաւատամք որ երկիր մը , տէրութիւն մը , որ իւր հարստութիւնը և զօրու- թիւնը միայն անոր վրայ կը հաստատէ , աւագի վը- րայ զանոնք հաստատած կ'ըլլայ , քաղաքական փոթու- լիկ մը , առօրեայ պաշարում մը կը բաւականան զան կործանելու , զորն որ պիտի ապացուցունենք) . ամանք ալ արուեստները կը գտնան նոյն խի մեծա- գործութեանց պատճառը , և աս ալ ճշմարիտ է Լիգուրիայի համար . հիմա հարկ կ'ըլլայ որ Լեւորիայի երեւելի աղագոց հարստութեանը և զօրութեանը ճշմարիտ աղբիւրները , քննենք , և զմեզ անոնց նը- մանցունելու համար գործածելու միջոցներնիս փն- տրենք գտնանք :

Յիշատի Լիգուրիայի հարստութեան և մեծազօ- րութեան աղբիւրները վաճառականութիւնը և արուեստներն են , բայց , սիրելի ընթերցող , աղէկ հասկըցիր որ թէ հարստութեամբ և թէ զօրու- թեամբ մենք զմեզ անոնց նմանցունելու համար մի- և նոյն ճամբայները բռնելու չենք բանի մը համար , եւս առաւել մեծ քաղաքական գործքի մը ձեռնա- մուխ ըլլալու չենք առանց երկար և խորին դա- տումներու , խելացի քաղաքագէտները ինչ որ ազգ- օգուտ առաջարկութիւններ կ'ընեն , նախ ուր որ զանոնք ի գործ պիտի դնեն , այն տեղերուն բնա- կան և քաղաքական պարագայներուն կը յարմար- ցունեն , անոնց կը հարցունեն , և յետոյ գործադ- րութեան կ'ըստին : Վնէն երկրին ամէն աղբիւն օ- ղենքը և կարգադրութիւնները մի և նոյն չեն կըր- նար ըլլալ , վասն զի բնական և քաղաքական պարա- գայները մի և նոյնը չեն , երբոր մէկ երկրին այս պարագայները կը փոխուին , կ'ալայլին , օրինաց և այլ կարգադրութեանց փոփոխութիւնն ալ շատ չի քշեր . մեր երկրին ալ ամենեւին Լիգուրիային չի նմա- նիր , թէ բնական և թէ քաղաքական պարագայնե- րով , արդարեւ հոն ժողովուրդը խիստ շատ , և տեղն ալ յոյժ քիչ , կլիման ալ չափազանց խոնաւ : և ցուրտ ըլլալուն պատճառաւ , ընկերութեանը հա- րկաւոր ամէն կերպ տունկերը կարելի չըլլար մը- չակել , հետեւաբար երկրագործութիւնը հիմն ը- նել միւս երկու ճարտարութեանց , ուստի անգղի- ացիք պարտաւորեր են բոլոր ճիգերնին և խելքնին վաճառականութեան տալ :

Սքանչել նախախնամութիւնն Լստուծոյ որ թէպէտ երկրագործութեան բաղձօգուտ պար- գեւներէն զրկուած է զանոնք , բայց շնորհած է ա- նոնց Ա . ան շնաշխարհիկ և կարեւոր հանքերը ու- ընց միջոցով ամէն արհեստներ ծաղկեցուցեր և կատարելագործել են և գրեթէ բոլոր աշխարհ ի- րենց հարկատու ըրեր են . Բ . վաճառականութեան համար այնպիսի դիւրութիւններ , որ ծովային զօ- րութեամբ և առուտութիւն մեծութեամբ անօ- ղինակ է կրնանք ըսել : Լստ գիւրութիւնները բը- նական պարագայներէ յառաջ եկած են . որոնք են Ա . երկրին աշխարհագրական դրութիւնը . Բ . երկ- րագործութեան յոյս չունենալով հարկաւոր եղած ապրուստ և նիւթը երթալ բնաւորել և բերել . Գ . բանած արուեստներն հարկաւոր նիւթերը երթալ ճարել , և շինուած իրերը այսինքն կերպանները , մետաքսեղէնները , կտաւեղէնները , երկաթեղէն- ները , արծաթեղէնները և այլն և այլն տանել ծա- խելը :

Օրանիւր , սիրելի ընթերցող , թէ Լիգուրիան վա- ճառականութեան և արուեստից միջոցովը այսչափ հարստութիւն և զօրութիւն ունենալիքէն , շատ տարիներ սովէն անհամար վնասներ կը կրէ , և ան- թիւ գանձեր գուրս հանելու կը պարտաւորի , մա- նաւանդ թէ որ պատերազմելու հարկադրի բարե- բեր երկիրներու հետ ունեցած հարստութիւնը և զօրութիւնը իրեն ինչ օգուտ ըրած կ'ըլլան թէ որ ուտելիք չունենայ և գործարանները չի կրնայ բա- նեցունել անոնց հարկաւոր նիւթերը չի կրնալ ճա- րելովը . աս ալ գիտնալու է որ միայն իւր վաճառա- կանութեանը և արուեստիցը անպակնելով Լիգուրի- ան չէր կրնար այսչափ հսկայազօր մեծութիւնը և անպատմելի հարստութիւնը ստանալ և օր քան օրէ ալ զօրանալ թէ որ Լիգուրիայի պէս բարեբե- ր և հարուստ երկիրներու իշխան չըլլար , մտած է մեյմը ինչ խղճալի վիճակի մէջ մնացած կ'ըլլար Լիգուրիան թէ որ զինքը սնուցանելու համար հնաե- ղէններ , և գործարանները բանեցունելու համար բամպակ , բուրդ , ներկ , մետաքս և այլն օտար եր- կիրներէ չի կրնար բերել տալ , որոնց ամէնն ալ ար- տագրօղը երկրագործութիւնն է , ուստի այս կերպ վաստդուած զօրութիւն և հարստութիւն մը հաս- տատ և աղահալով կրնան մի համարուիլ :

1 Բնական պարագայ ընկելով երկիր մը օդը , ջուրը , հողը , կլիման , և հոն գտնու- ած հանքերը և այլն կ'իմանանք :
2 Քաղաքական պարագայներն երկիր մը բնակչաց սովորութիւնները , քաղաքական , հաստութեան կամ կրթութիւնը , օրէնքը և այլն

Բայց Վաղղիայի հարստութիւնը և մեծազորութիւնը աւելի անյողգորդ և յարատեւ հիմանց վերայ հաստատուած կը տեսնանք, հոն բնակացիք եւրեք մասին գրեթէ երկուքը երկրագործութենէն կ'ապրին, ընկերութեանը ամէն հարկաւոր բերքէրը կը հայթայթեն, դուրսէն առնելու կամ յուսարու կարօտ չեն, Վաղղիան քսան տարի շարունակ իւր հասարակականութեան ժամանակը և յաբօլէանի կայսրութեան մինչեւ վերջին վայրկեանը բոլոր Եւրոպայի տէրութեանց դէմ պատերազմեցաւ դիմաքաւ առանց բանի մը կարօտութիւն քաշելու. ծովուն կողմէն անգղիացիներ պաշարեցին, պէտք եղածը ներս թող չէր իրար մոտեցնու, ցամաքի կողմը խոտիան, Վերմանիան, Սլանիան և այլն միանալով՝ միայն սրիւն կուտային առատաձեռնութեամբ թէպէտ Միգիան չէր ուզեր որ Վաղղիան Պրիշիլիայի կամ Վոքայի խահվէն խմէ, և Հնդկաստանի եղեգնեայ ձերմակ չաքարը ուտէ. բայց երկրագործութիւնը անոր անանկ նիւթեր մատակարարեց որ այս զրկանքը չի քաշեց, բանձարին մէջէն անանկ մէկ պատուական և ձերմակ չաքար մը հանեց զոր անկարելի է զանազանեւ եղեգնեայ չաքարէն, չէթէ ըստած բոյսին տեսակներուն մէկին արմատէն առնանկ մէկ խահվէ մը չինեց զոր մինչեւ հիմա կը գործածեն, և դժուարաւ կը զանազանեն, և այլն այլն. որ վաճառական և արուեստագէտ աղքատ կըրնար ինքզինքը հոգալ, կարօտութիւն չի քաշել, քսան տարիի չափ այնչափ հզօր տէրութեանց մէջ պաշարեալ ըլլալով, եթէ գլխաւորաբար երկրագործ եղած չլըլար, որովհետեւ մարդուս կրիցը մէջ շահախորութիւն կամ անձնասիրութիւնը էն մեծն է, և մարդուս գրեթէ բոլոր գործողութեանցը խթանը անձնասիրութիւնն է և նպատակը իրեն աղէկութիւնը, և իրեն վերաբերեալ բանին պահպանութիւնն է, ուստի մէկ երկրին բնակչաց մեծ մասը երկրագործ կամ հողի տէր ըլլալով, որչափ երկրագործ կամ ստացուածքի տէր ունի, այնչափ զինուոր կամ հայրենիքը պաշտպանող ունի: Վաղղիացեայ խառնութեանց ժամանակը գեղջիկականեւրը՝ հայրենասիրութեան եռանդովը վառուած, յօժար կամօք և ուրախ սրտիւ, առանց թողակի և առանց վարձու և մինչեւ անգամ առանց սաքի ամանի պատերազմի կ'երթային հայրենիքին (ըստացուածքին, հողերին, տուններին, ընտանիքին) պաշտպանելու համար. բայց գործաւոր մը որ ոչ հող ունի և ոչ տուն հապա միայն օրական ապրուստ մը, աւելի կրնայ ունենալ քաղաքական փոփոխութեանց, և խռովութեանց հակամարտութեան և ընկերութեան տակն ու վրայ ըլլալուն իղձ ու ջանք, և հարուստներուն ինչքը ու ստացուածքը բաժանելու կամ յափշտակելու անիրաւ և վերտանգաւոր խորհրդին հետեւութիւն քան թէ իւր հայրենիքը պաշտպանելու. և ընկերութիւնը զօրացունելու սէրը ու աշխատութիւնը: Եւրոպան օրս Եւրոպայի ամէն կողմը «Վենայն ինչք հասարակաց են» ըսելով յափշտակութեան ելլողները գործարաններու բանուորները չեն մի. կարծածքի կամ սպառնաճոյ տէր եղողին ֆուրսողը և կարծածքը՝ ֆուրսողն է քարողողը մասնաւոր մը հող ունի մի ոչ, ոչ:

Վաղղիայի գեղջիկականները այսչափ իրենց հայրենիքին օգտաւոր և պաշտպան ըլլալէն ետեւ ան պատմելի հանգստութեամբ ալ երջանիկ կեանք մը կ'անցունեն: Եւրոպեա Վաղղիայի էն յետին երկրագործ գեղջիկը կ'ինը և դաւկները կը ժողով՝ կըրցածին չափ ստացած հողը մշակելու կ'աշխատի առնեց հետ, ցորեկը պարզ և մաքուր բնական օդը կը շնչէ, արեւուն կենսատու ճառագայթներուն ճաւատը, և հողին հետ աշխատելով առողջ կազմուածք մը կ'ընտանայ, և գիշերը ամէն ալ մէկ տեղ կը քաշուին հայր, մայր և որդի, կ'ուտեն, կը խմեն, կատարեալապէս կը հանգստանան, հայրը և մայրը զաւկներուն վրայ նայելով կը զուարճանան, ասոնք ալ ծնողներուն քով ըլլալով, օր ըստ օր է աւելի սէր կ'ընտանան անոնց վրայ, ամուսինք՝ ամուսնուէ քաղցրութիւնները կը ճաշակեն և զաւակներն ալ ծնողասէր և հետեւաբար ընկերասէր և հայրենասէր ըլլալու կը պարտաւորին. բայց մէյմալ թէ որ աշխարհի Միգիայի գեղջիկաց վրայ նետելու ըլլանք, սրտերնիս ցաւով կը կրորդոր, աշխարհի կարեկցութեան արտասուօք կը լինայ. յիշաւի ասոնք ոչ ցորեկը պարզ օդ կը շնչեն և արեւուն երեսը կը տեսնան և ոչ գիշերուան հանգստութիւնը ունին, ոչ ցորեկ ունին ոչ գիշեր. շատերը չեն կրնար ամուսնանալ կամ շատերն ալ կամուսնանան զաւկի տէր կ'ըլլան, բայց շաքարներով երեսներն չեն կրնար տեսնալ, այլ սիւ և գիշեր արեւէն և պարզ օդէն զուրկ մնալով հողին տակը չափազանց խորին հանքերուն մէջ անբան նիւթի մը կամ մեքենայի պէս կ'աշխատին, կարծես թէ խեղճերը խաւարային աշխարհի մը համար օտեղծուած ըլլալով:

Ճեն գիտեր իրենք ալ որի համար այս արեւոտ և օդաւոր աշխարհս շինուեր է. մէկ հարուստի իշխանութեանը տակը կամ գործարանին մէջ կը տեսնաս հազարաւոր բանուորներ, որոնց բոլոր անգլուստը, անուշիկը, կեանքը անոր յաջողութիւն գտնալէն կ'ախտու ունի. այս տէրերնին անանկաշաւ մի, անա քեզի հազարաւոր խեղճեր առանց գործքի: Եւրոպայի արեւոտ որչափ ընկերութեանը վնասակար չարեաց պատճառ չեն կրնար ըլլալ ապրելու համար թէ ապստամբելով և թէ գործութիւն, աւաղակութիւն, մարդասպանութիւն և ասոնց նման ուրիշ վնասաւոր գործողութեանց հետեւելով, աս ըսածներս միայն Միգիային չի վերաբերիր այլև ուր որ մեծամեծ գործարաններ կը գտնուին. Վաղղիայի մէջ ալ քանի որ գործարանները շատցան գրեթէ երկրագործութիւնն ալ տըրարանաւ սկըսեց և շարագործներն ալ շատցան, ուրովհետեւ գործարաններուն շատերը քաղաքի մէջ կամ մօտը գտնուելով և գիւղացիք ալ բնականուտ քաղաքացի երկրութեանցը և մուլութեանցը աչք ունենալով և հոն աւելի աւուրչեք գտնալով, արօրը կը ձգեն, կերթան գործարանները, մարմինն և հոգինն միանգամայն ապականելով և սեւելով, ինքզինքնին կերպ կերպ մուլութեանց կուտան, և երկրագործութիւնն ալ աժան գնով բանուոր չի գտնալով բերքը սուղ կ'ըլլան և դաշտերն ալ ըստ արժանւոյն բարեբեր չեն ըլլար, մեր կարծեացը՝ ամիստելի ապացոյցներ կրնան ըլլալ 1848 մայիսի 15 յունիսի 23 ի 24 ի 25 ի գաղղիացի գործաւորներուն խռովութիւնները որոնց բոլորն ալ գործարաններու աշխատաւորներ էին և մէջերին ամենեւին երկրագործ բանուոր մը չի կար նաեւս Վաղղիայի մէջ գտնուած մասնաւոր և յանցաւորներուն տարեկան ցանկը աչքէ անցունելով կը տեսնանք որ 10 մասին հազիւ մէկը երկրագործ գեղջիկականներէ բաղկացեալ է, միւս 9ը գլխաւորաբար գործարանաց աշխատաւորներ են և ուրիշ արուեստաւորներ են, ո՛հ անմեղ, և չնաշխարհիկ արհեստ, որ այն կոյր և անգութ բաղդը քու ճշմարիտ յարգէ դեռ մեզի չէ ճանչցուցեր:

Գ. ԱՂԱԹՕՆ

ՕՐԱՆՈՐԱՆ ԼՈՒՐ

Հասարակութիւն: Հասարակագետութեան վճռովը շատ աղքատ բանուորներ իրենց ապրուստ գտնելու համար Վերիկէ կը խրկուին: Լուտու մը կանուխ՝ Ռօն գետին վրայ ձամբայ ընող շոգենաւը Վերիկէ երթալու ձամբորդներով լեցուն էր, և նաւամատոյցին դուրսն ալ շատ մարդիկ կեցած էին որ ասոնց երթալու տեսնեն: Նամբորդներուն մէկը տխուր ձայնով մը պօռաց. արեւօք ժամացոյցս գտնող եղամ մի, որ հոս եկած ստենս ձամբան վրայէս ձգեք եմ: Գտնողներուն մէկը ըսաւ. ես մէկ ժամացոյց մը գտայ Ռեդէն թաղը, և շատ ստենս ալ չընէր: Իմ ժամացոյցս է. ես ալ գիշերս այն թաղը տուն մըն էի: Ինչպէս բան է ժամացոյցդ: Գլտիկ ոսկի ժամացոյց մըն է: Իհաս է: Ինծի նեմէ: Եւրոպայի երկրութիւնը կը վերցնեն. գետին մէջ կ'ընայ: Ես սուրհանգակով ժամացոյցը Վարսիլիա կը խրկեմ. Բօլշիայի գործակալին կը տանի կուտայ: Եւրոպայի մէջ է: Կուտան: Եւրոպայի, հասկըցուեցաւ: Եւրոպայի կամ. մեծագոյն շնորհակալ եմ սիրելի բարեկամ: Եւրոպայի խօսքերուն վրայ ձամբայ ելաւ: Եւրոպայի կուտան իր ժամացոյցին վրայ կատարեալ փոփոխութիւն ունեցաւ մի: Ունեցած պիտի ըլլայ: Թէ որ հոն գտնուողներուն մէջ ժամացոյցը գտնողին հաւատարմութեանը վրայ կ'ապրած ընող կայ նէ՝ վաղը Լիւսի օրագիրը թող կարդայ, կ'ըսէ այս բանս պատմողը. և ուրախութեամբ պիտի հասկընայ: Իմ աչքիս առաջը ժամացոյցը մէկ տուն փի մը մէջ գրուած՝ Վարսիլիայի սուրհանգակին յանձնուեցաւ, որ նոյն օրը ձամբայ ելաւ: Գլտուող մէկ վարպետ մըն է. անունը տալ չեմ ուզեր, գուցէ այն մարդը որ ասանկ հաւատարմութիւններու տրուած է, իր աչքին սղտիկ երեւցած առանկ բանի մը վրայ անունը յիշուելուն սիրտը նեղանայ:

Եւրոպան ականատես վկային պատմածին թարգմանութիւնն է. որուն մէջ մէկ պղտիկ վարպետուի մը կայ. մարդուն հաւատարմութեանը վրայէն կասկածը իրեն ականատես վկայութեամբ կը հաստատէ, բայց տակաւին կ'սկսած տեղի մը կը ցրցնէ. ժամացոյցը որքան որ սուրհանգակին տրուեցաւ ալ նէ՝ տիրոջը ձեռքը հասնելը լատուած գիտէ ըսելու պէս զրուցուածք մը կ'ընէ: Բայց է որ մարդը Բօլշիայի գործակալէն աւելի կ'ապրած ունի, քան թէ ժամացոյցը գտնողէն. որ տալու միտք չունենար նէ բնաւ չէր յայտնէր: Բայց այս բանս օրագ.

րի մէջ գրուելէն ետքը այն գործակալն ալ չի կրնար անհաւատարմութիւն ընել:

ԵՌԵՒՏԻՆԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 23 ԱՊՐԻԼ 1849

Երեւոտներնիս առ հասարակ հանգարտութեան մէջ է: Եւրոպայի քանի շարժումն մէջ ոչ գուրսէն եկած ապրանքներուն վրայօք երեւելի գործեր եղաւ և ոչ գուրս ելած ապրանքներուն վրայօք, և գիշերն ալ դէպ ի վայր իջնալու վրայ են քան թէ բարձրանալու: Եւրոպայի օրուն զինքը:

ԴՈՒՐՈՒՆ ԵՎԱԾ ԱՊՐԱՆԲԵՆԵՐԸ

ՄԱՆԻՖԵՍՏԱՆ

	ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ	ԴՈՒՐՈՒՆ	ԵՎԱԾ	ԱՊՐԱՆԲԵՆԵՐԸ
5 Բուսնոյ ամերիքան	8 1/2 լիտր	ճրտը	40—41	
" "	9 "	" "	44—45	
6 " "	12 "	" "	59—60	
7 " "	13 "	" "	67—68	
Թ մարքա	5 "	" "	30—31	
ևս	6 "	" "	32—33	
ևս	7 "	" "	34—35	
Վաղղի 38/40 եարանոյ	" "	" "	43—44	
Ներմակ մատամբ 40 եարանոյ	" "	" "	49—50	
խամ	" "	" "	47—48	
Սէկ ու կէսնոյ սալաչպուր	" "	" "	17 1/2 18	
Վէց բուսնոյ	" "	" "	23 1/2 24	
Ուրած բամ	Թիւ 8 էն 14	Հօխան	9 1/2	
պակ:	" 12 "	20 "	10 1/2	
	" 16 "	24 "	11 1/2	
	" 20 "	30 "	12	

ԵՎԱԾ ԱՊՐԱՆԲԵՆԵՐԸ

Շաքար վերած Միգիայի խանթարը	220—225
Խահվէ քաբօ	100 Հօխան 450—480
Երկաթ Միգիայի	խանթարը 50—52
Խաղ (խաղայ)	" 630
Լեղակ (չիվիտ)	Հօխան 60—65
Որդան կարմիր (խրմրը)	" 74—76

ԴՈՒՐՈՒՆ ԵՎԱԾ ԱՊՐԱՆԲԵՆԵՐԸ

Ստացաւ: Թիւլ է: Պրուսայի երկանը թէֆէն 205 զուռուշ, հաստը կարճ 210 զուռուշ, բարակ կարճ 220 զուռուշ:
Բիւն: Հօխան 135—136 զուշ կը վաճառուի:
Թիֆոլի: Հօխան 13 1/2—14 " գնայ առնող կայ:
Նէհրի: Հիւր 8 զուռուշէն մինչեւ 17 և նորը 18 էն մինչեւ 20 զուռուշ ըստ տեսակին:
Յորէն:
Գարի: Լիւրու շաքար է որ ծախք մը եղած շաւտա: չունի:

ԵՎԱԾ ԱՊՐԱՆԲԵՆԵՐԸ

Օւլիկին պորթի Սիւսի գիւղին ճարտար գիտնաճ երեք քուշն որ շաքարի ի վեր բիւնթօ Դուրաճ էր մայիս ամսին 27 ին, որքան օրը Վաղղիա պօրային մէջ, Ժաճ երեքին պիտի հանէն այս բիւնթօն: Շաքարը իրենց պիւլիկին փարան մինչեւ հիմա չէն հապոյցեր, անոր համար պէտք է որ անոնք երկան բիւնթօնի ելլալէն ուր օր առաջ փարան հապոյցանէն, որովհետեւ այս միջոցին շաքարը չհապոյցանող մարդոյն պիւլիկը ոչինչ պիտի համարուի:

ԴՈՒՐՈՒՆ ԵՎԱԾ ԱՊՐԱՆԲԵՆԵՐԸ

ՎԵՐԱՏԵՍՈՒՂ

Սիւսի Լալիօն:

Ի Պլաիկ նոր խան:

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԵՈՒՎԱՆԵՆՈՒ ՄԻԻԴԵՆԵՐԸ